СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ... ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 303. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 29. грудня, 1928. VOL. XXXVI. No. 303. Jersey City, N. J., Saturday, December 29, 1928. THREE CENTS.

ДЕРЖАВНА КАСА ЗВЕРТАЄ $142,393,567

ТУ СУМУ ПОБРАНО ТИТУЛОМ ПОДАТКУ. АЖ 168,501 ОСІБ ДОМАГАЛОСЯ ЗВОРОТУ ПОБРАНОГО НЕЗАКОННО ПОДАТКУ. ТА НАЙБІЛЬШЕ СКОРИСТАЛИ РІЖНІ КОМПАНІЇ, ЩО ОДЕРЖАЛИ ПО КІЛЬКА МІЛІОНІВ.

ВАШИНГТОН, 27. грудня. — Федеральний уряд звернув за послідний рік податковцям суму $142,393,567 наслідком внесених рекламацій. Одна тютюнева компанія одержала титулом звороту $6,213,808.

Від 1917 року звернув уряд з побраних податків $935,-804,343.

НЕ ДАЮТЬ МИРОВОЇ НАГОДИ.

БО НЕМА ТАКОГО, ЩОБ НА НЕЇ ЗАСЛУЖИВ.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — Завтра відбудеться в готелю Астор обід Фундації імени Вилсона, на якім головним бесідником буде вибраний говернор Френклин Д. Рузвелт.

Такий обід дає фундація кождого року і на нім проголошується імя того, кому фундація призначує нагороду в сумі $25,000 за зусилля в напрямі світового мира. Того року належало дати таку нагороду секретареви стейту Келогови, але фундація не годиться на це. Каже, що нема взагалі відповідного на це кандидата, тому нагороду вручать Линдбергови.

ЗЇЗД 5,000 УЧЕНИХ.

РАДЯТЬ НА 60 СПЕЦІЯЛЬНИХ МІТІНҐАХ І РОЗВЯЗУЮТЬ КВЕСТІЇ З РІЖНИХ ПІЛЬ НАУКИ.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — До Ню Йорку прибуло 5,000 учених, членів Американського Товариства для розвою науки. Це є 85 мітінґ товариства, а пятий у Ню Йорку.

Учені радять в 60 секціях, після фахів. На зїзді заступлені всі можливі галузи науки, як: астрономія, археольоґія, математика, фізика, психольоґія, фільольоґія, хемія, ботаніка, зоольоґія і т. д. Управа товариства не може собі дати ради з секціями, бо люде стали такими спеціялістами, що затратили звязок між собою як ученими взагалі, а заінтересовані тільки своєю спеціяльністю.

З викладів треба піднести новий хемічний винахід на лічення цукрової хороби. На инших викладах учені доказували, що наша земля вже переходить у теплий клімат, бо кінчиться остання фаза ледяного віку.

ВЯЗНІ НА СВЯТАХ.

ЖІНКА-ШЕРИФ ПУСТИЛА ЇХ НА СВЯТА ДО РОДИН.

КАНЗАС СИТІ, 27. грудня. — Миссис Мейбел О. Чейз, одинока жінка, що є шерифом у Канзас, випустила з тюрми з нагоди Різдва всіх вязнів і дозволила їм відвідати свої родини з тим, що мають на означений час вернути до тюрми.

ПОКАРАЛИ ЗА ТРАНСПОРТ АЛЬКОГОЛЮ.

АЛЕ КУПУВАТИ АЛЬКОГОЛЬ ВІЛЬНО

ФИЛАДЕЛФІЯ, 27. грудня. — Федеральний судя Вилієм Киркпетрик видав orечення в справі нюйорського брокера Алфреда Норриса, що спроваджував від ряду літ алькоголь для свого ужитку від Керпера з Филаделфії. Керпер, відомий як „сосаєті бутлеґер", сидить тепер у тюрмі.

Судя засудив Норриса на грошеву кару в сумі $200. Судя заявив, що вправді вільно алькоголь купувати, але не вільно його замовляти і перетранспортовувати в такий спосіб, як це робив Норрис.

НОВА ОПЕРА В НЮ ЙОРКУ.

ЗАКУПИЛИ МІСЦЕ ПІД БУДИНОК ЗА $100,000,000.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — Ню Йорк намагається вже від довшого часу побудувати новий театр, призначений виключно для оперних вистав, бо стара метрополітальна опера, мимо своєї слави, вже не відповідає теперішнім вимогам. Міліонер Джан Ракефелер молодший закупив саме тепер три блоки між 6 і 5 евенею і 51 улицею за суму 100 міліонів доларів, щоби на тім місці розпочати будову нової опери.

ПОДАРУВАВ 10,000,000 НА УНІВЕРСИТЕТ.

КЕМБРИДЖ, Мессечузетс, 27. грудня. — Едвард С. Гаркнес, що вже подарував гарвардському університетови $3,000,-000, доложив тепер ще $10,000,000 на побільшення площі й инші уліпшення.

ПОЛЮЮТЬ НА НАРКОТИКІВ.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — Нюйорська поліція розпочала спеціяльні пошукування за людьми, що уживають наркотичних средств. На разі арештовано сім осіб, у яких знайдено такі средства. Всіх їх уznано винними. Їх віддадуть під суд.

МІЛІОНЕРИ РОСТУТЬ.

ВЖЕ ЇХ МАЄМО ПОНАД 30,000.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — В 1914 році було в Злучених Державах 7,000 міліонерів. А тепер є їх 30,000. Карль Снайдер, викладаючи про це перед Американським Статистичним Товариством, заявив, що цей зріст треба приписати спекуляції на паперах. Є це отже головно паперові міліонери. З крахом паперів, а до такого краху прийде, спадуть і ті міліонери, які є тільки перешкодою в нормальнім розвою промислу, бо вчать людей робити гроші скорою дорогою спекуляції, а не праці.

ГРИПА ДАЛІ РОСТЕ.

ВАШИНГТОН, 27. грудня. — Інфлюенца поширюється з дня на день. Число хорих вже переходить 1,250,000 осіб.

АВРАМЕНКО ПРИЇХАВ У СХІДНІ СТЕЙТИ.

Василь Авраменко, відомий український артист-балетмайстер, приїхав сими днями до Ню Йорку. Думає він отворити тут школу танців, щоби підучити артистичного танцю Українців і Українок.

Як відомо, Василь Авраменко вже має в українському народі свою славу. З танцями почав він виступати вперше в Каменці Подільськім за української влади. Попавши в польський табор в Каліші як учасник української визвольної боротьби, він відкрив 1. лютого 1921. свою першу школу танців. Спершу мав він коло сто учеників, котрих число зросло з часом до 1,200. Став він відтак обїздити з танцями українські табори. З табору переїхав до Кракова, де виступав з танцями в німецьких і польських театрах. Звідти переїхав на Україну, і виступав з танцями у Львові. Тут зорганізував школу, в котрій мав спершу 16 учеників; з тим гуртком обїхав усю Галичину й дав 72 виступи. Поляки добачили в його танцях щось революційного, а в додатку запідозріли учасників трупи в нападі на Твердохліба. Трупу заарештовано й розігнано. Визволений українськими адвокатами зі Львова, Авраменко виїхав на Волинь, де зорганізував ряд шкіл. Там був знова арештований кілька разів. Переїхав на Холмщину й знова зорганізував дві школи. Знова Поляки арештували його, знова розгнали його школи та не давали їх вести. Приїхав знова до Львова й відкрив тут велику щколу, в котрій число учеників доходило до 600. Відкрив рівночасно 6 других шкіл у Галичині та вів їх при помочи переписки. На прикінці науки його Поляки знова арештували й пропонували вступити до польської тайної поліції. Випущений на волю за порукою д-ра В. Бачинського, втік до Чехословаччини.

Тут відкрив в Юзефові школу для скитальців галицької армії, і мав 300 учеників. Заложив ще одну школу в Подєбрадах, а відтак скористав з приватної допомоги знакомого в Канаді і виїхав до Торонто. Тут знова отворив школу танців. Разом мав він у Канаді 12 шкіл, з котрих випустив до півтора тисячі учеників. Звідти переїхав до Злучених Держав. Тут відкрив школу в Шикаго, відтак у Дітройті й Гемтрамку, і знова випустив ряд здібних учеників і учениць. Тепер, діставши правне продовження на побут у Злучених Державах, приїхав в східні стейти, в околицю Ню Йорку, щоби тут поширити серед Українців свою гарну штуку.

Поки отворить школу, його адреса буде:

V. Avramenko,
c/o K. Lissiuk,
1476 Broadway, New York, N. Y.

ДОКОРИ СОВІСТИ.

Французький вояк чужинної леґії Андре Мазеліє признався до злочину, якого доконав у червні 1927 р., убивши багатого торговця худобою Тіефе. Тоді арештували як підозрілого зовсім невинну людину. У листі на імя міністра справедливости злочинець заявляє, що совість мучила його весь час і він мусить стати перед судом.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ ЗВІРСТВ.

PROTEST AGAINST POLISH OUTRAGES.

HAMTRAMCK, MICH., UKRAINIANS PROTEST POLISH OUTRAGES.

The mass meeting of American citizens of Ukrainian origin, held in Hamtramck, Mich., on December 11, 1928, sent to Honor. Frank B. Kellogg, the Secretary of State, Washington, D. C., the following telegram:

"Your Honor:

"We, American citizens of Ukrainian descent, gathered here on Dec. 2nd at the mass meeting of 2000 people in the Ukrainian Home at Hamtramck, Mich., strongly protest against the Polish atrocities in Eastern Galicia. The Allies gave the Eastern Galicia mandate to Polish for 25 years, and it is up to the Allies and America especially to see that the Ukrainians get the guaranteed freedom and liberty.

Dr. A. T. Kibzey, President;
N. Michalczuk, Secretary.

РОКОВИНИ ВІДКРИТТЯ НАФТИ В ГАЛИЧИНІ.

Цими днями минуло 75 років, відколи викрили нафту в Галичині. В одному сільці, близько Борислава, жив тоді убогий швець Шрайнер, який мав клаптик поля. На його полі було маленьке жерело, з котрого випливала чорна теч, яку швець уживав до мащення чобіт. В році 1852-ім в цій околиці була сильна зима й багато снігу впало. В хатчині швеця було постійно темно, тому, що сніг цілком прикрив хатчину. Одного дня швець подумав, чи не міг би він вжити незнану теч до освітлення. Подумав — зробив. Він підготовив гніт і вмочив до течі. Колиж запалив гніт, побачив, що він горить червонявим світлом. Три роки пізніше один Американець почав вживати нафту до освітлення. Перше освітлення нафтою у Львові заведено в одній аптиці та в шпиталі.

70-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ СЛУЖНИЦІ.

Рідкий ювилей обходжено останніми днями в Гаазі, столиці Голяндії. Недавно минуло 70 літ від часу вступлення на службу Генрихи Ервіс до одного панства, де перебуває вона по сьогоднишній день, маючи тепер 88 літ. Зрозуміло, що тепер вона вже не виконує обовязків і перебуває в одної з дочок своєї бувшої пані в характері члена родини. Коли Генриха мала вже 50 літ служби за собою, уряджено в її честь великий пир, а королева Вільгельміна нагородила її бронзовою медалею, котру при 60-літньому ювилею веліла замінити на срібну. Тепер навіть папа переслав їй своє благословення.

ПАРУБОЦЬКІ ПОРАХУНКИ.

В Улашеві (Любачів) у коршмі побились два парубки: Калиняк убив Лоташа. — 2 роки тяжкої вязниці дістав парубок Немчицький з Чижок біля Львова за те, що на забаві, на підпитку пробив смертельно ножем другого парубка Возьного.

НАЙДЕННЯ КОРАБЛІВ КАЛІҐУЛІ.

Серед альбанських гір, в італійській провінції Риму, лежить маленьке сільце Немі над озером цієї самої назви. Озеро Немі повстало в кратері вигаслого вулькану й має коло 5 кільометрів обводу. Від століть звертають на нього свою бачну увагу вчені. Третій римський цісар Гай Цезар, що панував від 37—41 р. по Христі, син Германіка й Агрипіни, велів на цьому озері збудувати два кораблі, котрі урядив собі як палату. Популярно званий Каліґуля, був він пів-божевільним володарем і мріяв про завоювання цілого світу. В 41 р. по Христі його вбито, а кораблі на озері Немі пішли під воду. І може би навіть ніхто про них не знав, коли б час до часу рибалки не находили в озері золотих прикрас великої вартости. Всі спроби одначе видобути кораблі-палати Каліґулі показалися безуспішними. Виявилося, що кораблі лежать на дні озера у 40 м. віддалення від себе й є цілковито вкриті намулом. Цею справою зацікавилося італійське правительство й на приказ Мусоліні мають висушити озеро, щоби таким чином в цілости видобуто кораблі. Кошти поносить держава й приготування в напрямі осушення озера вже почалися.

ПОЇЗД З РАДІЄМ.

Угорські залізниці впровадили до поспішних поїздів радіо. В одному вагоні міститься відбірчий апарат враз з антеною. Він є дротами получений з усіма вагонами. На кожному місці в середині вагонів находяться слухавки, з котрих можна користати за невеличкою доплатою. Крім концертів перед кожною стацією залізнича служба радія повідомляє подорожних про опізнення поїзду, найкращі чи найдешевші готелі, про ціни й т. п.

Перша спроба „радіопоїзду" на лінії Будапешт—Відень випала знаменито.

ПОБИЛИ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

Дня 29 листопада на вул. Леґіонів у Львові три польські корпоранти стрінули трох українських студентів в корпорантських шапках і зажадали, щоби вони поскидали шапки. Коли українські студенти цього не зробили, Поляки побили їх. Поліційний комісар спровадив усіх студентів на поліцію, де списали з ними протокол, а потім пустили на волю.

ЛЬВІВСЬКА ХРОНІКА.

Рідкий випадок записало ратункове поготівля, візване до двадцятьлітнього молодця на Личаківській вул., який у приступі нервового розстрою доконав на собі операції, немов член секти скопців; лікарі мають надію врятувати йому життя. — Арештували жінку шофера Олену Ірса, яка як агентка ріжних фірм клала гроші не в їхню касу, а в власну кишеню. — Поліція переловила новий злодійський гурт, що крав гуртом і гуртом перепродував крадене львівським посередникам.

ЗАПАХ І КРАСКА ЦВІТІВ.

Научні досліди виказали, що білі цвіти мають найсолодший запах.

РЕЛІҐІЙНА РІЗНЯ В КИТАЮ.

КИТАЙЦІ-МАГОМЕТАНЕ ВЕДУТЬ ЗАВЗЯТУ БОРОТЬБУ З КИТАЙЦЯМИ-БУДДИСТАМИ, КОНФУЦІОНІСТАМИ ТА З ИНШИМИ РЕЛІҐІЙНИМИ ГРУПАМИ.

ШАНГАЙ (Китай), 28. грудня. — Реліґійна війна, що розпочалася 6 місяців тому в провінції Кансу між ріжними реліґійними групами Китайців, ще й досі не припинилася. Міжусобна жорстока різня реліґійних фанатиків тягнеться далі. Особливо жорстокі в цій війні Китайці-магометане, що нападають на инші реліґійні групи.

Магометане обсадили місто Хо після того, як вирізали в ньому 6,000 Китайців. Тепер в місті щоденно вмирає від епідемії та голоду по яких 400 людей. Трупи вмерлих викидають поза стіни міста.

Жоден уряд не має досить війська, щоб обсадити ним провінцію Кансу та привернути там спокій.

ЗНОВУ ПОВІНЬ У БЕЛЬҐІЇ.

ВОДА ЗАТОПИЛА 7,000 АКРІВ ПОЛЯ ТА 5 СІЛ З НАСЕЛЕННЯМ 10,000 ДУШ.

БРУКСЕЛЯ (Бельґія), 28. грудня. — Високий приплив моря та сильний вітер нагнали воду в ріку Шельду так, що вона знову виступила з берегів. Гадають що ця повінь завдасть несподівано велику шкоду населенню.

В Брукселі вже стратили надію, що можна буде контролювати ріку Шельду, щоби не допускати до виливів її з берегів, що так страшно нищить край.

В АФҐАНІСТАНІ ПРИТИХЛИ БОЇ.

СТАЛО ЗИМНО И УПАВ ВЕЛИКИЙ СНІГ: ЦЕ ПРИПИНИЛО ДО ВЕСНИ БОЇ МІЖ ПОВСТАНЦЯМИ ТА ВІЙСЬКАМИ КОРОЛЯ.

НОВА ДЕЛІ (Індія), 28 грудня. — Саме на час скінчилася евакуація з Кабула жінок і дітей, бо тепер там упав сніг, що покрив землю на яких дві стопи глибини. Це унеможливило літакам користуватися кабульським летничим полем.

По неперевіреним відомостям Аманулаг хоче перенести свою столицю на зиму з Кабула в Кандагар, де значно тепліше.

Тимчасово припинилися бої між повстанцями та військами Аманулаґа, який хоче скористуватися зимою, щоби збільшити й зорганізувати свої війська для весняного наступу проти повстанців.

АНҐЛЬО-КИТАЙСЬКИЙ ДОГОВІР.

НАРЕШТІ КИТАЙ ЗДОБУВ СОБІ ПРАВО НА НЕЗАЛЕЖНУ МИТНУ ПОЛІТИКУ.

ЛОНДОН (Анґлія), 28. грудня. — Дня 20 грудня підписано договір між Анґлією та нанкінським правительством. З оголошеного тексту цього договору видно, що нарешті Китай осягнув те, про що мріяв з часів повалення в ньому монархії.

Цей договір касує всі старі договори, що існували між Анґлією і Китаєм, які обмежували Китай у справах установлення мита на чужинецькі товари. Таксамо Китай підписав нові договори раніше з Німеччиною, Францією й Америкою, в яких признано йому право установляти митні побори відповідно до потреб та інтересів китайської републики.

НЕБУВАЛА ОЖЕЛЕДИЦЯ.

ВІДЕНЬ НЕСПОДІВАНО ЗАХОПИЛИ МОРОЗИ, ЩО СПИНИЛИ УВЕСЬ РУХ НА ВУЛИЦЯХ МІСТА. БАГАТО ПОКАЛІЧЕНО ПІШОХОДЦІВ.

ВІДЕНЬ (Австрія), 28. грудня. — Легке потеплїння, а потім мороз спричинили таку неймовірну ожеледицю, що на другий день Різдва на вулицях міста не могли їздити жадні вози. Пішоходці не могли без ризика ходити. Хто відважився перейти вулицею, падав і калічився на хідниках, покритих ожеледдю.

За день до лічниць міста доставлено 96 покалічених людей. Амбулянси не могли рухатись, а тому допомогу ушкодженим давали приватні люде що зі страшними труднощами доставляли їх у шпиталі.

ГОЛОВНИЙ ЗЛОДІЙ УТІК.

ГОЛЯНДСЬКА ПОЛІЦІЯ АРЕШТУВАЛА ОРГАНІЗАТОРА ОГРАБЛЕННЯ ПОЧТИ НА „ЛЕВАЯТАНІ", А ПОТІМ ЙОГО ЗВІЛЬНИЛА.

БЕРЛІН (Німеччина), 28. грудня. — Берлінська поліція дізналася, що іменуючий себе „Карло Ларсен", котрий організував ограблення почти на „Леваятані", в дійсности зветься Франц Рудіс. Походить він з Гамбурга й добре відомий поліції злодій.

Щоб ограбувати почту, він найнявся за столяра на „Леваятані". В Антверпені його заарештовано, але звільнено тому, що віденська поліція забарилася з вимогою передати їй Рудіса, де його шукали за збут крадених бондів Віденцеви Рибареви.

Тепер Рудіс зник без сліду.

ВИЯВИВ АҐЕНТІВ III-ГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ.

ПАРИЖ (Франція), 28. грудня. — Арештований за фальшування векслів Літвінов-Валлах далі говорить, що сам він жадної користи з фальшування векслів не мав. Всі гроші, одержані за них, витрачено на комуністичну аґітацію проти Франції в Мароко та Альжирі. Він складає вину за свій арешт на Чічеріна та на Чеку.

В підтвердження своїх слів про пропаганду Літвінов подав французькій поліції прізвища всіх аґентів комуністичного інтернаціоналу, що перебувають у Франції. Більшість їх укрита під іменем торговельних аґентів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: „SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N

УКРАЇНСЬКА ПРОПАҐАНДА ПРОЛОМЛЮЄ ЛЕДИ

Уже два місяці минає з часу, як на вулицях міста Львова поллялася українська кров тих, що зібралися відсвяткувати десятьлітну річницю проголошення самостійної української держави на галицькій землі.

Львівські події відбилися широким відгомоном у кождому щирому українському серцю. Відбилися вони широким відгомоном на Великій Україні, де появилася протестаційна акція проти нищення Польщею українських інституцій. Відбилися далі на европейській іміґрації рядами протестів, які не дозволили пролитій крови забутися безслідно.

Відбилися наконець і на американській іміґрації. Хоча в своїй більшости се не політична іміґрація, як еміґрація в Европі, мимо сього вона відчула львівські події. Відчуття се проявилося одним дуже позитивним способом. Ріжні українські орґанізації, товариства, братства, церкви, віча й збори, вхопили за львівські події як за нагоду проголосити свій протест проти польського панування над українськими землями.

Сі протести не малиби, однак, великої вартости, якби вони тільки обмежилися висилкою телеграм чи листів до американського стейтового секретаря або до Ліґи Народів. Богато важнійше було подавати сі протести до американських ґазет, щоби читачі ґазет дізналися про польські знущання над Українцями.

Колись українській іміґрації здавалося, що для ведення такої пропаґанди надаються тільки широко обставлені інформаційні бюра. На урядження таких бюр американські Українці удержували дорого платних урядників, на удержанне котрих потратили вже десятки тисяч долярів. А прецінь сі бюра не зробили за десятки тисяч долярів стільки пропаґанди, що ріжні місцеві орґанізації й збори зробили сього року за два місяці. Вислід пропаґанди справді імпозантний: що найменче пів сотки американських ґазет подало вістки про сі протести. Були нотатки короткі, але й були довші, розтягаючися на цілі шпальти. Одні писані були ліпшою анґлійщиною, другі гіршою. Навіть гірші були помічні, бо ніхто не сподіється від робітника чужинецького походження чистої анґлійської мови, коли її так рідко стрінути в родовитих американських робітників.

Власне з цілої справи якраз те є найважнійшим, що українські іміґранти переконалися, що вони самі з такими силами, якими вони розпоряджають, потрафлять добитися до американської преси та заставлять її подати потрібні нам інформації. В сій активности американської іміґрації є великий добуток. І сей факт нам треба памятати все, щоби при кождій нагоді ми могли використати американську пресу для потреб української пропаґанди.

Д-р Кирило Трильовський.

СВЯТО В ПАМЯТЬ ПОК. ПОСЛА ІВАНА САНДУЛЯКА В КАРЛОВІ

Але попри те, що покійний Іван Сандуляк таку визначну ролю грав як народний, вічевий бесідник, він не менші поклав заслуги яко народний співак, як автор цілого ряду пісень, особливож колядок, в котрих надзвичайно влучно й яскраво змальовував долю нашого сільського народа, та ворожі зазіхання на нього, а рівночасно взивав той народ до як найсильнішого відпору. Певна річ, що ті його твори може й не дуже надавалися би до альбомів з віршами для панянок з „ліпших домів", але своє завданнє між тими, для котрих вони власне призначені були, виповнювали вони знаменито.

І доси ще співають на Покуттю його колядки в роді:

„Ой, ставай же, брате, бо вже [біла днина,
Бо у нас ся появила дивная [новина".

Або та друга, що зачинається словами:

„Небо і земля, небо і земля нині ликовствують,
Наші хлопські браття, наші хлопські браття — най ся всі гуртують!
Гейже, браття, сміло,
Берімся за діло,
У ряди ставаймо,
„Січи" закладаймо,
Щоби усі знали,
Що ми з самой стали,
Всім правду сказали!"

Його колядки я (звичайно, дещо виправивши) печатав і перепечатував то у видаваних мною календарях „Запорожець" та в „Січових Співаниках", а як були з політичного огляду за масні, то на Буковині. Нпр. в збірничку „Громаді" в одній Сандуляковій пісні приходить між иншим ось яке візванне:

„Добре хруня! Лиш по рийці!
Згори до долини,
Щоб виборів сокотився
Як Жид солонини!"

В иншій знову колядці каже:

„А ви, Єзуїти; йдіть ся в Рим [загріти,
Не товчіть нам хрін під носом,
Ми не ваші діти.
Тай нам, хліборобам, дайте [вічний спокій,
Йдіть міряти носом море, яке за глибоке".

А до шляхти знову говорить:

„Тож, глядіть, панове, позвольте й нам жити,
Перестаньте з хлопа шкіру [послідну лупити,
Бо ми їх сім мали, то ви шість [здерли,
А з семою, діравою в Канаду [післали".

І справді! Щож може глибше промовити до селянської душі як такий щирий вірш, випливаючий з серця на кривду й неправду так глибоко вразливого, рідного брата селянина, яким був Іван Сандуляк?

Поминки, устроєні в його память йогож співгромадянами, доказали найлучше, які глибокі сліди полишив покійний в їх душах...

Окрім мене промовляв на них ще радикальний посол Клим Стефанів, передаючи зібраним привіт від радикального заряду партійного; Тимофій Фодчук з сусідного Залучча над Черемошем. Цей сильний, молодший товариш Сандуляка в народній роботі, дуже щирими словами згадав його тай також напровадив деякі інтересні уступи з Сандулякових віршів, як нпр. цей, у котрім пок. Іван представляв недолю навіть і хлопської худоби тай казав:

„А нашій коняці
Лиш струп на хорбаці".

Свято в память Івана Сандуляка закінчено відспіваннем всіми присутними національного гимну. Треба було чути той спів і бачити поставу співаючих! Співали всі, саля просто греміла, а одушевлення палало з мужицьких очий.

Не було тут міських наших вялих інтеліґентів, що самі не знають, що з собою зробити, коли хор на сцені заінтонує „Ще не вмерла Україна", та обертаються на всі боки та наслухують, чи яка Ляшка з боку не скаже „нє випада!" Це співали свідомі громадяни-Українці, готові не лиш до пісні голосної, але і до жертви, коли цего буде потреба.

Це співав Карлів по сорокчотиролітній просвітній роботі, Карлів, між котрого зеленими левадами ріс, працював з чепигами та сапою в руці завзятущий Іван Сандуляк, а палким словом та гострим пером будив сплячих та розбуджував в охлялих і знеохочених нову охоту до боротьби.

Зіставив і видимий знак по нім: засадив він дуба, котрий всі громадяни шанували і так таки й звали **„Сандуляковим дубом"**.

Далеко й широко славився Карлів своєю народною ношею. — Ті кріслаті, плетені капелюхи, обвязані ґерданами та обтикані чічками і павами, — у парубків; ті горбатки, щітки та чудово вишивані рукави у дівчат, ті пишні вбори на їх гарних головках. А ще коли одні й другі, взявши через плечі січові ленти, станули в карні ряди та затягли січову пісню, то було на що ззирати очи, й було чому прислухуватись.

Підчас Краєвого Січового Свята в Снятині 1912 року, коли то приїхали на нього гості і з Чех, і з Хорватії та Славонії, то ті гості не могли досить налюбуватись красою народної ноші Карловян.

І хто би повірив! Тепер вони, а зосібна тамошні дівчата самі починають закидати ту свою прегарну ношу. Нині можна нераз побачити гарну сільську дівчину, вбрану в чорт зна які лахи, що їм жидівки в Снятині силоміць понапихали в руки, вмовляючи в них, що це власне наймодніше та найкраще. А як одно до другого пасує! Плісовані чорні суконки, якісь сині катанки та рожеві панчохи до жовтих мештів! Тай ще на лихо вони й зарозумілі на таку чудасію...

Я потішуюсь однак цим, що це може лише яка хвилева морока, котра під впливом нашого кріпкого морозу — скоро відчепиться від гарних головок наших Карловянок. У всякому разі, хто з Карловян живе в Америці, най виріже отцю статтю зі „Свободи" та пішле в листі своїм знакомим в Карлові. Хто зна? Може це й поможе.

Ця моментальна хороба, що найшла на Карловяночок, є однак нічим супроти тої великої національної свідомости, яку бачимо на кождому кроці у Карловян. Правда, крім Івана Сандуляка Луки, мали вони цілий ряд других діячів більше місцевого значіння, як пок. Василь Кейван (в його великій стодолі відбувались всі віча і збори); як пок. Іван Кузик; як пок. Олекса Чорнокожа, перший голова читальні (анальфабет!) і другі. Карловяни і на них не забувають, згадують і їх щирим словом. Але передовсім цінять вони й шанують память Івана Сандуляка, того незвичайного проповідника хлопської солідарности і спільної оборони хлопських інтересів. А треба і це зазначити, що пок. батько Іван не давав ніколи себе довго просити, але спішив охочо і в дальші повіти, де лише треба було допомогти доброму ділу до побіди.

Честь же Його памяти од рода в род!

ГРОМАДЯНИ! ПОГОЛОВНИМ ЧЛЕНСТВОМ ДАМО ДОКАЗ ПЕРЕД СВІТОМ НАШОЇ СВІДОМОСТИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТИ. ТОЖ МЕРЩІЙ В РЯДИ ЧЛЕНІВ ПРОСВІТИ!

НЕ ГАСИМО СВЯТОГО ВОГНЮ

Промова Михайла Галущинського, виголошена дня 4-го грудня в Тернополі з нагоди перенесення тлінних останків полк. У. Г. А. Станислава Бриковича і У. С. С. Миколи Гринькова на спільне военне українське кладовище.

Як відпоручник Головного Т-ва Охорони Могил у Львові, висланий спеціяльно на нинішний обхід, мушу насамперед зазначити, що сьогодня ми не зійшлися тут на жалібні поминки. Вони вже відбулися тоді, коли перший раз віддавано землі тлінні останки наших любих і дорогих Товаришів у спільних змаганнях. Я певний, що коли навіть в очах декого й заблисне сльоза, то це не та запекла сльоза, яка нераз не може й виллятися після того, як люта смерть видере нам когось найближчого; це радше буде сльоза сентименту-туги, це буде може сльоза безсилля, що ще досі не вдалося нам здійснити ідеї, за яку впало тисячі й тисячі наших борців. Але найвірніше буде це сльоза радости, що вже врешті нашому поколінню довелося схопити перервану століттям золоту нитку традиції, що вяже минуле через теперішнє з майбутнім і що вже напевно ця нитка не порветься так, як досі рвалася.

Але коли що видно на обличчах нас усіх зібраних, так це якесь глибоке духове скуплення й зібрання в одно цілого нашого нутра. Я певний, що з нас спливає тепер якась невидима сила велика, котра в даному моменті, без огляду на наш стан, освіту, переконання творить з нас громаду одним ланцюгом скуту, творить одну родину, котрої не могла-б розірвати ніяка хоч найбільше приваблива сила, родину, котра бодай тревала як найдовше, так довго, як довго житиме український народ.

І колиб сьогодня весна або літо, а не зима, то ці дві домовини, над якими ми стоїмо, повинні би потонути в повіні квітів ясних. Не тих айстрів, що склонили голову тому, бо „довкола тюрма", а як сонце виринуло, то вже побачило тільки їх трупи. Але квітів, що як символ сильних внутрішних почувань і наших замислів і нашого невмирущого хотіння, підносять гордо свої голівки до сонця, до світла, не тільки з тугою за ним, але в святому переконанні, що життя можливе тільки серед соняшного світла і його благодійних та животворних промінів.

А всеж таки найлегша річ добирати слова й їх так укладати, використовуючи поважну хвилю, коли стоїмо над домовинами, на те, щоби взяти в полон серця тих, що слухають. Така роля мені не по нутру, булаб пониженням і для мене й для Вас.

Воно правда, що нашим обидвом Покійникам і тисячам, подібним до них, довелося мати найкраще життя й найкращу смерть; життя для України й смерть за Україну. Одначе, колиб хто їх поспитав, чи не волілиб краще жити, то на певно отрималиб ми відповідь, що життя, хочби найтяжче, найтрудніше, серед невиносимих відносин, але з метою служити народові й вітчині, для них булоб миліше ніж ця їх найкраща смерть. Та з другого боку, якби ми їх поспитали, чи жалкують вони того, що померли й віддали своє життя, то ми почулиби напевно відповідь, що ні, бо вони вмирали в тому переконанні, що на їх місце поступить ціла лава живих, сильних душею, крицевих. І хоч нам не доводиться сьогодня ставати на тому самому фронті, що вони, на боєвому, а проте перед нами инші фронти від особистої боротьби з собою самим, від фронту в ушляхотнюванню родини, від фронту в найменших спільнотах аж до найвищого фронту, що обіймає собою цілий народ.

І будь прокляте наше імя, якщо ми не зрозуміємо або не схочемо зрозуміти цеї мови!

І будь благословенне наше імя во віки й віки, якщо на прапорі нашому випишемо зріст і розвиток українського народу, хочби найбільшим коштом нас самих!

Я певний, що ми виберемо не прокляття, а благословенство.

За кілька хвилин розійдемося відціля. Покійники останутъ у своїх домовинах. Біла габа снiжна покриє їх. Але тут нестримно буде ґуляти вільний степовий подільський вітер, який приходитиме сюди з усіх усюдів: і з чорноморських степів і з поліських болот, з карпатських верхів, з закарпатських ґрунь, і розмовлятиме з покійниками й говорити їм буде, який шлях ми вибрали в нашому житті. І прийде весна, і зелень покриє могили, і квіти на них зацвітуть, і бджілка тут прилетить, і пташка буде щебетати, і всі вони будуть речниками того, чи ми вибрали прокляття, чи ступили на благословенний шлях.

Але, стоячи тут „на позір"! перед Вами, ми є певні в тому, що верстатимемо другий шлях. І тому й Вас, Пане Полковнику й Тебе Стрільче, слухняно просимо, щоб Ви доклали всім оружним українським силам від Олега, Ігоря, Володимира Великого, Богдана аж до найновіших часів, і всім культурним робітникам з Шевченком но чолі, і всім тим, котрі в житті не знали годі, коли ходило про Україну, що ми „не гасимо святого вогню", що ми розводимо як найбільшу ватру, до котрої притягаємо всякого, щоби по словах Пророка Мойсея як по повелінню Господа всіх сил — „поклик настане, ми могли щиросердне сказать: Ми готові, о Пане!"

ЮПІТЕР — БРАТ ЗЕМЛІ.

Як між ґенераціями людей є: немовлята, діти, юнаки, мущини і старці і так ми маємо ґеретляд на довгий ланцюг життя, таксамо безчисленна скількість зорей у всесвіті має також планети ріжного віку, всякого розвитку. Бо зорі мають також свій молодечий і старечий вік. У вселенній є також молодці і старці. Про це довідаємося з понизчих стрічок.

Нашим читачам певно відомо, що наша Земля колись дуже давно була горячою кулею. Ця куля остигала помало, потім потягнулася темною поволокою, що повстала наслідком оціпеніння. Ця поволока пізніше поморщилася і так повстали гори. В тих часах, коли земля була горячою кулею, на ній не було морей. Вода в плинному стані могла, самособою, вдержатися на землі щойно тоді, коли температура значно обнизилася. Передтим усі ці великанські маси води, які нині є на землі у формі морей, окружали нашу планету у формі пари, крізь яку не міг продертися соняшний промінь. Тоді дійсно на землі була пустка і темрява.

Як давно могло це бути? Годі навіть подумати, щоби про це можна подати бодай приблизно точні цифри. Бо **людина**, це цікаве сотворіння, що буяє між тугою до зір і привязанням до землі, **повстала, так сказати, за останніх пять хвиль історії землі**, тому, яких міліон літ. Так кажуть нам вірити дослідники праісторії землі. Всетаки є засоби і шляхи означити давню історію землі. Примiром, учені досліджують, скільки у верстві землі є радiового олова. Вони знають, скільки тисячеліть потрібно, щоби з раду повстала якась означена скількість радового олова і так обраховують вік верств землі. На цій основі доходять до висновку, що від часу, як на землі утворилася ціпка поволока, відколи повстали на землі первісні моря, минуло менше-більше **1,500 міліонів літ.**

Як цікаве, тому, що між ріднею нашої Землі, отже між иншими планетами-кулями, які кружляють довкола сонця, є ще нині планети в такому стані, який вже давно перейшла наша мати-Земля. Така планета, як западе сумерк, появляється високо на південно-східній части неба. Ця планета Юпітер кружляє великою дорогою довкола сонця. А що Юпітер є пять разів дальше від сонця ніж Земля, то потребує майже дванацять літ, щоби раз окружити сонце. Тож рік людини, що там жила би, був би дванацять разів довший ніж один земський рік.

Коли глянемо через добрий далековид на Юпітера, то бачимо, що він буяє, як великанська куля у вселенній, а йому товаришать чотири ясні місяці. Юпітер має таких товаришів десять, але пять із них такі дуже маленькі, що їх видно лише через найліпший далековид. Цікаво є в ясну ніч слідкувати рух цих чотирох ясних місяців. Спокійно мандрують вони своїми шляхами довкола свого могутнього володаря. Їх так виразно і так легко пізнати, що навіть кождий ляік побачить їх через добру льорнету, коли прикріпить її на нерухому підставу, щоби краще бачити. На протязі кількох годин можна навіть через таку льорнету побачити зміну в положенні цих місяців. Самособою, коли глядіти мемо через прецизійний велитенський далековид, то побачимо **чудовий вид.** Місяці переміняються у маді кружки, на яких видно навіть тамніші плями. Видно, як то цей то той Юпітерів місяць увіходить у широку тінь кулі-планети та затемнюється, так як наш земський місяць підчас затьми. То знову один із тих місяців пересувається перед Юпітера, а сонце, що тамошній світ таксамо освічує як нашу Землю, кидає круглу тінь з того місяця на ясно освічену поверхню Юпітера. Виглядає це, приміром, так як колиб на гарбуз прикріпити маленький чорний ґузик або головку від більшої шпильки.

Але найцікавіша є таки могутня куля самої планети. Окружають її поясами сірі хмари, в яких відбуваються ріжні переміни. І скоро пізнаємо, що ця далека земля обертається таксамо довкола своєї оси, як наша земля. Один оборот відбувається на протязі 9 годин і 55 хвиль.

Тож один день на Юпітері не треває навіть 10 годин. Чудовий світ, у якому відпалаби „боротьба за 8-годинний день праці"!

Юпітер богато більший куля ніж наша Земля. Наша Земля у відношенні до Юпітера не відграє більшої ролі як горох біля яблока. Щойно 310 земських куль дали би кулю таку завелику і таку затяжку як Юпітер. Тому справ дливо можна назвати Юпітера „старшим, більшим братом Землі".

Коли цілими літами слідкувати великими приладами переміни, які відбуваються на тих хмарових Юпітерових поясах, то пізнаємо, що там є світ зовсім інакший ніж наша Земля в **нинішньому** стані. Пізнаємо, що бачимо не поверхню тієї планети, лише море пари, що окружає цю кулю, а вічно змінюється, хитається, пересувається, наче кипить. Час від часу видно дивні червонаво забарвлені простори тої парової поволоки. Вони також зміняються. Инші остають такими ясними цілі літа хитаючись. І приходимо до переконання, що цей червонавий відблеск, довкола якого видно все сильні струї, це ніщо инше лише відблеск палаючої маси, яка залила великі простори на поверхні тої планети.

Зовсім певне є, що ці сильні зміни у паровому морі, великі струї і пересунення великих хмар можуть повстати наслідком великої горячи, яка бє зі споду, себто з поверхні Юпітера. Коли взяти разом ці всі явища, то прийдемо до переконання, що ця планета ще нині є в стані розвитку, який наша Земля вже давно перейшла. На Юпітері нема ще ціпкої, затвердлої кори, що разом держалася би. Може ця кора там тепер саме витворюється. Палаюче горячо, яке є то тут то там під тонкою поверхнею, добувається разураз на верха, заливає великі простори та витворює горячі струї, круговороти та рожеві забарвлення у хмарах, які окружають планету.

Всі ті маси води, які може колись і там **після міліонів лт утворять океани** — лежать там ще як густа пелена мряки довкола тої землі, що там твориться.

Так у якійсь далекій давнині могла представитися наша земля очам якогось глядача, скажім окові астронома на Марсі, 1500 міліонів літ перед появою людей... Хто зна, чи наша Земля за яких кілька міліярдів літ не буде така як тепер місяць, який пересувається у вселенній наче пустий, мертвий череп!

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ ім. Б. Хмельницького, від. 245, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 30. грудня, в год. 2-ій пополудни в гали Укр. Православній, 18 Waadland St. Проситься всіх членів прийти на означений час. На сім мітинґу уряд і контр. комісія вдадуть справоздання. Буде вибір уряду на 1929 рік. Не явившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Павло Лещук, предс.; Матвій Скоропад, кас.; Петро Стадник, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки, від. 196, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 30. грудня, в годині 2-ій пополудни, в гали Народного Дому, 72 Morris St. Буде вибір уряду на 1929 рік. Кождий член має прибути на сей мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Н. Цінюрчин, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 352, подає до відома своїм членам, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 30. грудня, в год. 1.30 пополудни. Проситься кождого члена на сей мітинґ прийти. Буде справозданне контролі і вибір уряду на 1929 рік. — Павло Серотюк, предс.; Йосиф Цюник, кас.; Теодор Левчишин, секр.

Мати: Чого плачеш, Юрчику?

Юрчик: Бо мене болять зуби, а ми нині не маємо науки!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ДИСКУСІЇ ПРО: БУДУЧНІСТЬ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Є три ріжні думки щодо будучности Українців в Америці. Одні думають, що Українці є засуджені на асиміляцію. Друга думка, що Українці позістануть на все Українцями. Трета думка, що частина Українців засиміліоється вповні або вчасти, а решта таки останеться дійсними, національно свідомими Українцями.

Сі три думки діляться на дві головні течії. А то: 1) Група, яка годиться на асиміляцію, каже, що нам не треба будувати своїх організацій, інституцій, шкіл, церков, ні не треба своїх часописей, бо чим скорше Українці закинуть свої звичаї і традиції, тим лучше для них. 2) Друга група каже, що чи Українці будуть винародовлюватися масово чи частинно, то ми мусимо — як живий народ — ставити опір асиміляції. Такий опір можна поставити дорогою освіти на українській мові; піддержанням своїх національних культурно - просвітних - співацьких товариств; закладанням виховавчих інститутів, і будованням шкіл для нашої молоді.

Виходилоб із сего, що першу групу попиралиб асимілятори, а другу групу попиралиб патріоти. Про першу групу є зайвим говорити, однак варта би проаналізувати другу групу.

Хоч як се буде виглядати неімовірним, то є воно справдішним фактом, що думки українських патріотів — другої групи — в сій справі поділені. Навіть „добрі українські патріоти" уважають, що розвивання і плекання українського життя в Америці є пустою і непотрібною роботою.

Авторови отсеї статті приходилося не дуже давно розмовляти з одним з таких патріотів, з чоловіком, якого український патріотизм є понад всякі підозріння. Про американських Українців він висловився так: „Коли дивлюсь на американських Українців, то бачу перед собою великий цвинтар. За кілька літ вони вимруть, а їх діти замериканізуються і по Українцях не стане й сліду — and the sooner, the better". — послідну фразу сказав в англійській мові.

Як я почав допитувати, чому він властиво прийшов до сего переконання, то він відповів, що асиміляція мусить наступити евентуально, отож пощо боротися? „Я самий є українським патріотом" — кінчив він — „але се не значить, що в тім є якийсь сенс, щоби уроджені діти в Америці зісталися рівнож українськими патріотами!"

Коли я підніс гадку, що американські і канадійські Українці не тільки не винародовилися, але й повзаджералли богато людей від винародовлення, і що правда, вони трохи замериканузувалися в дечім, але за те і більше зукраїнізувалися, — що американські Українці стоять сегодня сто разів краще під оглядом своєї свідомости, ніж стояли 20 літ тому, — що американські і канадійські Українці виховали і видали 25 докторів медицини, 11 докторів дентистики, 27 адвокатів, 8 фармацевтів, 60, що мають укінчені академічні степень В. А. або В. Sc. або М. А., а сотки української молоді є на ріжних університетах, — і що се не говорить про нашу смерть, але життя і розвиток — то й тоді наш патріот сказав, що се всьо пусте.

Підношу се болюче питання тому, щоби довідатися — дорогою дискусії — від прочих наших інтелігентних одиниць, що нам, Українцям, робити в Америці? Чи маємо ми годитися з першою групою, чи годитися з одною частиною другої групи, або з другою частиною другої групи (значить бути шовіністами Українцями).

Д-р Г. Г. Скеґар, Шикаго, Іл.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Діточий Концерт.

З нагоди сьогорічного Миколая відбудеться заходом центрального Комітету Української Школи в Филаделфії діточий святочний вечір при участи школярів українських шкіл. Вечір відбудеться в неділю, дня 23. грудня, в Українській Галі при 849 Норт Френклин Стріт.

У програму цього вечера входить діточий концерт, який буде виконаний силами українських школярів з Січового Дому, Найставну, Норту Манаюнку.

Будуть продукції діточого хору, декламації, сольові співи, гра на інструментах. Також буде відіграна діточа сцена в двох частинах: Гостина св. Николая.

Вечір закінчиться роздачею дарунків між дітворою.

Початок о 6. годині вечером. Вступ вільний для всіх.

Крім приємности для дітвори цей вечір має дати нагоду старшому громадянству подивитися на успіхи української дітвори по наших школах. Комітет сподівається, що старше наше громадянство віднесеться до цього нового спільного діточого виступу з таким самим великим зацікавленням, як це було все дотепер.

—о—

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Віче в справі Рідної Школи.

День 25 листопада буде довго в памяти нашої громади. Цього дня Український Горожансько-Політичний Кружок (Клюб) запросив до себе в Йонґставн на віче дорогого гостя з рідної галицької України д. Л. Ясінчука, делегата Рідної Школи. Віче відбулося в Українським Народнім Домі під числом 526 Район Евеню.

Громадянин Михайло Іванчак отворив віче о годині другій пополудні від імени нашого клюбу й палкими словами привитав дорогого гостя та пояснив ціль і значіння віча в справі Рідної Школи.

Громадянин Михайло Іванчак заявився за вибором предсідателя до переприводження віча. Одноголосно вибрано предсідателем віча гр. Юрія Присташа. Предсідатель подякував за довіря й привитав д. Л. Ясінчука. На секретарів віча вибрано дд. Степана Пельца й Михайла Іванчака. Предсідатель покликав д. Л. Ясінчука виголосити свій реферат.

Добродій Л. Ясінчук заняв місце бесідника й милозвучною промовою зясував ціль і значіння для українського народу Рідної Школи.

Опісля предсідатель закликав до зложення добродійних датків на Р. Школу. Як почули це наші комуністичні товариші, то начеб їх мітлою вимело з галі. А їх товариш Ворожбит каже: „От бачите українських комуністів, вони не раді бачити Української Рідної Школи на українських землях, а раді побачити червоний прапор. І ще чваняться, що вони поступовці, а коли треба помочи Рідній Школі, тікають з віча. Ми національні українські робітники в Йонґставн підпираємо їх, в їх бизнесах, а вони сміються з української справи, а називають себе українським іменем".

Тарас Шевченко сказав: „Свої діти гірше ката Україну розпинають". А народня приповідка каже: „Проклята та птиця, котра валяє своє гніздо". Проклятий той Українець, котрий зраджує Неньку Україну. Проклята та дитина, котра ссала українську грудь, а тепер обкидає її болотом.

Добродійні датки зложили слідуючі: о. В. П. Новосад 10 дол.; по 5 дол.: Український Народний Дім, С. Мось, Г. Гулич, І. Крушельницький, М. Катинський, Д. Темник, І. Баран, М. Бурка; по 2 дол.: М. Іванчак, І. Гарміч, М. Адамовський, Г. Нивінський, М. Ялечко, І. Дубас; по 1 дол. 50 цнт.: Д. Маринець; по 1 дол.: Ю. Присташ, Ю. Гусак, Л. Сенчишак, Н. Нановський, О. Боньовський, І. Терлецький, Д. Федина, В. Бура, Н. Оскоріт, С. Ворожбит, А. Кравець, Д. Бойтович, А. Гулич, С. Гринецько, Д. Стецький, І. Стахура, О. Опалка, С. Грубяк, Ю. Войтович, О. Білик, О. Кіт, К. Торська, П. Пасніїова, П. Романовський, І. Гулич, Т. Козенько, П. Гашурневич, М. Бурий, Г. Савчак, І. Бурий, К. Кашубара, С. Роган, М. Вітишин, В. Конишак, К. Війтишин, І. Іванів, Х. Баган, І. Лисаганич, С. Іванів, П. Морозко, А. Морозко, С. Полянський, Т. Бойко, Д. Пасічняк, П. Галько, І. Кравець, О. Зіман, М. Мушинський, А. Янів, І. Бачинський, І. Міґаль, М. Нестор, І. Кравіщак, П. Філь, Н. Макар; по 50 цнт.: Г. Степук, О. Степук, К. Музика.

При кінці д. Мось подякував всім прибувшим на віче, а також за добродійну збірку й від імени цілого загалу побажав Рідній Школі великого розвою й успіхів.

На прикінці віче відспівало „Ми Гайдамаки".

Председатель Юрій Присташ закликав, щоби зібрати більше жертв на Рідну Школу з Йонґставн, Огайо, принаймні тисячу долярів. В Йонґставн є 18 товариств, котрі мають дати по своїй можности жертви на Р. Ш. Дальше він вніс пропозицію, щоби вибрати комітети, котрі занялисьби збіркою по хатах. Такі комітети дійсно вибрано.

Комітети вибрали екзекутиву, до якої ввійшли: Теодор Бойко, як председатель, Дмитро Темник, секретар і Михайло Адамовський, яко касієр.

На вічу було зібрано $120. Розходи $14, а касієр відобрав на свої руки $106, котрі мав вислати зараз до краю, а решта збірок має переслати до краю й має виказатись посвідками в українських часописях.

Якби було чиє імя пропущене, або зле подане, я прошу звернутись до т. Степана Мося.

Степан Пельк,
Мих. Іванчак, секретарі віча.

Ч. 5674/28

ПРОЧИТАЙТЕ Й ВИКОНАЙТЕ. ДАЙТЕ ДРУГОМУ ПРОЧИТАТИ Й ПРИПИЛЬНУЙТЕ, ЩОБИ ЦЕ ВИКОНАВ!

До Членів Т-ва „Просвіта" та всіх Дітей Українського Народа в Злучених Державах, в Канаді і півд. Америці.

Від 8. XII. 1928—8. XII. 1929 р. святкує Матірне Т-во „Просвіта" у Львові 60-ліття свойого істнування та своєї творчої праці.

Цілий край, всі товариства й всі члени українського народа приготовлюються до цього рідного свята; аби здати іспит з своєї праці, зібрати підсумки здобутків, критично глянути на наші успіхи, невдачі й занедбання на полі народньої культури й освіти та намітити певний шлях до ясної Мети.

В часі приготовань до Свята Української Культури, вечером дня 1-го листопада 1928 р. впав жертвою погрому 60-літній доробок Матери-Просвіти. Виломано й знищено велику скількість дверей і вікон, знищено клішарню й переплетню, машини до переплету книжок, шафи, столи, магазини, а в них десятки тисячів книжок, стоси паперу призначеного для друку книжок та багато старинних книжок неоціненої вартости. Понищено календарі й книжки, приготовані для наших членів в Америці, подерто евангеліє, кожну картку зокрема, призначене для громади в Кичинер, Онт., дерто й виколювано очі портретам Шевченка й Франка.

Спричинені шкоди виносять сотні тисячів золотих.

Ці матеріяльні шкоди не підірвуть нашого духа. „Просвіта" далі вестиме свою працю над піднесенням культури й освіти українського народу. Але культурно-освітня праця, праця організована й позитивна, вимагала й все буде вимагати грошевих фондів. Їх дотеперішня недостача, побільшена недавним погромом, мусить обмежити наші засоби, потрібні до ведення нашої праці.

Ці шкоди може й повинен покрити сам Нарід!

Ми мусимо самі дати Матери-Просвіті змогу вести цю працю далі. Поміч буде двояка:

1) **моральна**, якщо кожна українська громада, навіть найменша вісвяткує цей ювилей та цим дасть Матери-Просвіті заохоту до дальшої праці й витревалости, помістить з того свята звіт в заокеанській чи краєвій пресі й такий звіт, по змозі з фотографічною світлиною, перешле до Т-ва „Просвіта",

2) **матеріяльна** — а) якщо всі ми, від малого до великого, всі без виїмку товариства, установи, читальні, клюби і т. д. впишемося в члени „Просвіти у Львові (Адреса: Ass'n „Proswita", Lwow, Rynok 10. East. Galicia, Poland), та зложимо членську вкладку в кворті 2 (два) доляри в рік, за що кожний отримує грамоту, календар та декілька членських книжок в році.

б) якщо всі ми, кожне товариство й установа, з нагоди ювилею та на покриття шкід, спричинених погромщиками, зложимо відповідний дар.

Це буде відповідь гідна свідомого Народу.

Уладжуванням свят, збиранням вкладок та дару повинна занятися передусім Ти, Українська Молоде! Ти, пройнята великою ідеєю посвяти для свойого Народу й Рідного Краю, все найдеш час і потрібну енергію на те, аби заклик Матери-Просвіти не остав без відгомону, аби її радісний, а при цьому й тяжкий момент не пройшов сіро й звичайно, як ланцюг довгих і буденних літ і днів. Возьмися до цеї праці швидко й щиро, зі запалом і завзяттям молодечої душі й не спічни доти, доки всюди не відбудеться це свято, доки всі не стануть членами та не зложать свойого дару.

Нехай в цьому році не буде байдужих!

У Львові, в листопаді 1928 р.
Головний Виділ Т-ва Просвіта у Львові.
Ювилейний Комітет.

В кождім фаху свої трудноші.

— Найбільш важна річ, то оббивати бляхою церковну вежу, коли чоловік находиться, наприклад, на висоті 50-ти метрів — каже бляхар.

— Е, це ніщо в порівнанні з моїм фахом — відповідає гордо фризієр — ви спробуйте зробити з девяти волосків зачіску з розділом.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Збірка на Інвалідів.

Збірка на Інвалідів з листопадового свята, що відсвятковано вічем в Клівленд, О. На святі промовляв Володимир Кедровський, по його промові про значіння свята переведено збірку на Інвалідів в старім краю.

Жертви зложили слідуючі громадяни:

М. Мирно $5.00; Н. Задерецький $3.00; по $2.00: Т. Папа, С. Лоспуш, У. Степанек, М. Фоца, Д. Гавриляк, М. Когут; Т. Кальмук $1.50; по $1.00: о. Гр. Хомицький, С. Мураль, М. Мураль, Г. Кравчишин, Ів. Кухта, Т. Бобенко, Й. Труш, Т. Чобінський, Ів. Крепціглова, Ст. Палівода, Т. Купчевич, В. Когут, Н. Капраль, Ст. Стойка, Ів. Попович, Дм. Дорош, С. Постолюк, Т. Єлюк, Гр. Швабуляк, Марія Михно, В. Волиник, Р. Сидір, Гр. Бо айчик, Й. Гладиш, М. Гуль, Варвара Скуратко, М. Куць, П. Болиста, Г. Кальницький, Т. Сливінський, Ів. Савчин, Й. Ґбур, Ст Митусевич, О. Качмарик, В. Форемний, Д. Шмаґала, А. Когут, М. Антонів, В. Антонів, Й. Цьобан, С. Чичота, П. Коваль, А. Данилко, В. Кедровський, К. Ділай, Р. Левицька, М. Матіїшин, К. Волянська, М. Сич, Й. Чайка, І. Бенджіль, Ів. Косяч, І. Милянич, М. Гувніцький, Барилка, Н. Ґолдер, В. Сидір, Олена Кульчицька, Ст. Карась, С. Федик, Д. Ґрабський, В. Репужинський, М. Шбур, Гр. Кисіль, Н. Зарічний, Ф. Самотіз, В. Венц, Т. Оліяр; В. Яцишин 75 ц.; по 50 ц.: В. Стиранка, І. Биньовський, Ів. Сподар, М. Сеник, М. Лев, А. Карась, М. Папа, Н. Н., Н. Н., Н. Ммаґала, А. Білінський, Ст. Морозович, Ів. Жук, Г. Сушко, М. Савчак, В. Тимчина, Н. Шуманський, М. Тимчина, Ів. Гомбурґ, М. Кубиляк, Р. Кушнір, О. Бахаровська, А. Гаврик, В. Лисак, Ів. Клим.

Доповнення збірки по вічу. Тов. Сокіл, від. 336 У. Н. Союза, ухвалило на своїх зборах на інвалідів $5.00. Члени Тов. „Сокіл" зложили жертву по $1.00: М. Федорчак, П. Коваль, В. Крупа, Т. Кальмук, С. Постолюк, Т. Полянчич, М. Костик, М. Біньо, Ів. Семенчук; В. Сич 50 ц.

Членкині Тов. „Згода", від. У. Н. Союза, зложили по $1.00: Стефанія Михна і Климентія Волянська.

Зібрано, як виказано вище, 121 дол. і 25 центів. Дрібними датками зібрано 22 дол. і 48 ц. Загальна сума збірки виносить 143 дол. 73 ц. Витрати по влаштованню віча 65 дол. і 50 ц. Вислано до „Обєднання" на інвалідів 78 долярів і 23 ц.

За Комітет: **Теодор Папа, Григорій Степаник, Варвара Скуратко.**

—o—

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Збірка на Інвалідів.

Підчас гостини на іменинах нашого дякоучителя гром. Михайла Фатюка дн. 29. листопада 1928, присутні гості як пристало на свідомих громадян, не забули і про старий край а властиво про наших Героїв Інвалідів. На зазив гром. Е. Мандзія зложили $11.00 на допомогу інвалідам. Жертви склали слідуючі особи: І. Дучинський $2.00; по $1.00: М. Дучинський, В. Палащук, А. Волох, Анастазія Дошня, Ст. Дошня, М. Фатюк, В. Голіят, В. Мандзій, Т. Іванишин.

Гроші вислано до рідного краю через „Обєднання".

Гість.

—o—

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Збірка на політичних вязнів.

Дня 29 листопада у нашій громаді відбувся спільний обід у церковній галі. На цей обід доооколичні фармери жертвували все потрібне для справи, а женщини порядкували обідом.

На обіді був доїзджаючий до нас отець парох Шуховський, котрий виголосив промову про листопадові дні у Львові. На закінчення він закликав до зложення жертв на допомогу тим народнім борцям, що катуються в ляцьких вязницях.

Зібрано $22.40, котрі вислано через „Обєднання" до Рідного Краю.

Ю. Грицай.

Гумор і сатира

ІНСПЕКЦІЯ.

Зформувалй раз рекрутів
І всім наказали,
Як прийдуть там пан полковник,
Щоби уважали,
Щоби кождий стояв просто,
Щоби не лякався,
Як би його пан полковник
Дещо запитався.
Стоять бідніі рекрути,
Витягнувши шиї:
Діялось це в Галичині,
Коло Коломиї.
Приїхали пан полковник
Зі шкапою стали,
Звернулися до одного
І так запитали:
„Поведз, Срульку, цо означа
Шабля для менцизни,
Цо менцизна може зробіць
Шабльон для ойчизни"?
„Ну, ну — пане, поцо питач,
Таке ржечи прости,
То кажден ве же тен шабля
То ест бардзо остри",
„А менцизна мусі его
Носіць в таки рурки,
Бо так ґоле зробілоби
Єму в портках дзюрки",
„Ну—а втенчас для ойчизни
Ґройсе цурис бендзе,
Як на портках его войски
Бендон дзюркі вшендзе".
„Ціхо, жидзе, естесь глупі,
Поведз ти, Хиляка,
Цо означа роґатувка
На ґлове вояка"?
„А то буде, прошу пана,
Якби то сказати,
Роґач, то чорт, роґатувка,
То чортова мати".
Мільч, ґалґане, не плєць глупства,
Цо ти ту ґавендзіш,
Незадлуґо роґатувкен,
Ти сам носіць бендзеш.
„О—то вже ні, прошу пана,
Хай як хоче зветься,
Я хрещений, то чортяка
Мене не візьметься".
Відїхали пан полковник,
А як ся пращали,
Поглянули на рекрутів,
Сердито закляли:
Моцни Боже, як то можна
Зцерпіць таке басьне,
З такім войскем малопольскім,
Нєх то пйорун тшаснє.
А офіцир, що в сю пору
Мав службу повнити,
Приступився до Хиляки,
Тай давай ганьбити:
„Гайдамако, тераз відзіш,
Цо з теґо виніка,
Цось ти зробіл в обецносьці
Пана пулковніка?
Образілесь нашон маткен
Ойчизнен, і за то
Без оржелка бендзеш ходзіць
Пшез зімен і лято!"
„Вашу матір?! Боже святий!
Якаж тут провина?
Хтож міг знати, що ви, єсьте
Чортова дитина!"

Василь Пухта,
Бріджпорт, Па.

—o—

В МАЛОПОЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ.

Раз учитель запитався
Ученика остро:
„Чему ґльоб єст похильони,
А нє стої просто?"
А ученик не з тих плохих,
Щоби налякався,
Відсапнув лиш і кашельнув,
Тай так відозвався:
„Та воно так, прошу пана,
Все не може бути,
Хоть не легко направити,
Як його попсути"
Діло в тому, що на ньому
При боці одному,
Трохи Польща завелика,
Се звісно кожному.
Ляхи крали і так брали,
Скільки удалося,
Заважили — тай у ґльобі
Скривилася ося.
Та сердитись, нема чого,
То ще не пропаще,
Є надія, і вигляди
Єще суть на краще.
Тре пождати, аж до—сили
Прийдуть Українці,
А з заходу знова Польщі
Шийку вріжуть Німці.
От тоді все направиться,
І на мою гадку,
Єще й ґльоб ся напростує,
Й все буде в порядку.

Василь Пухта,
Бріджпорт, Па.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 209, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членниць, що річний мітінґ відбудеться дня 1. січня 1929, латинський новий рік, точно в годині 1-ій пополудни, в гали церковній. Кождий член обовязково повинен бути на сім мітінґу. Буде річне справозданне, а відтак вибір уряду на 1929 рік і інші справи до полагодження. — Михаїл Вадяк, пр.; Петро Макар, кас.; Йосиф Ґінда, секр.

Податковий поборець (стукає до дверей, але ніхто не відзивається): То цікаве. Як я ще був листарем, усе заставав людей вдома, а нині. . .

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

